

Høgni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
viðurslønina
2012

Høgni
Djurhuus

MYND: HEINESEN MYNDIR

UMAFTUR AFTURUM

Eftirverkir eftir dómadag

Ein avgjörður dómur um ærumeiðing gjörði, at journalistar og onnur hugsjónafólk, sum berjast fyri fólkaræði og talufrælsi og annars taka undir við øllum mótmælum og grenji yvirhøvur í vælferðarsamfelagnum, fóru at stúra fyri lagnuni hjá kritiska journalistikkunum í Føroyum. At Føroyar fara at enda sum eitt wannabedemokrati ella eitt fólkaræði líkasum look alike.

Tí nú fara Gud og hvør maður og hvør kvinna at stevna, fáa tey eitt øvugt og/ella skeivt orð í fjølmiðlunum. Ja, okay, kanska ikki Gud, hann hevur onnur vápn, hann kann brúka og so sanniliga eisini brúkar, tá lagið er til tess, móti bæði tollarum og syndarum og øllum øðrum við.

Dómurin dómadagi hjá Føroya rætti ger, verður sagt og stúrt fyri, at nú fer eingin at tora í holt við kritiskan journalistikk móti teimum altráðandi og vinnulívsfólki. Í summum førum tey somu, sigst.

Talufrælsið, framsagnarfrælsið eru í ovurstórum vanda, og tað brýtur í øll borð hjá fólkaræðinum. Eingin fer at tora at grava í viðurskiftum, sum kanska,

kanska, ikki, tola spakan ella kunnu torga hann. Eingin fer at tora at lata upp skáp fyri at vita um, nei, ikki samkynd, men væl piðaðar beinagrindir bólta út haðani. Tí tað kann kosta minst 100.000 kr. við øllum pluss mv. Ella meira enn tað.

Og við teimum ússaligu lønum, journalistar fáa í Føroyum, er tað at spæla í so vágið við inntøkuni.

Nei, har stendur einki til eftir fyrra dómadagin.

Men onkra staðni er ketan slitnað í allari hesari neyðini.

Latið okkum tí royna at steðga súkkkluni, áðrenn vit koma til næstu undanbrekku uttan bremsu.

Eingin er dømdur fyri kritiskan journalistikk. Eingin hevur fingið bót fyri kritiskan journalistikk. Dagarnir hjá dagbótunum fyri avdúkingar eru taldir, teir eru null.

Eingin er dømdur at rinda skaðabót fyri kritiskan journalistikk, tí kritiskur journalistikkur hevur ongan skatt.

Eingin skal rinda sakarmálskostnað fyri kritiskan journalistikk.

Tí einki sakarmálið var um kritiskan journalistikk.

Dómurin er um ærumeiðing. Og ærumeiðing og kritiskur journalistikkur eru hvørt sitt. Ærumeiðing er ikki kritiskur journalistikkur. Kritiskur journalistikkur er ikki ærumeiðing.

Og dómsvaldið dugur væl at skyna á, hvat er ærumeiðing, og hvat er kritiskur journalistikkur.

Hvørki Føroya rættur ella Eystari landsrættur fara at døma nakran fyri kritiskan journalistikk, sama um onkur advokatur fæst at stevna fyri slíkt.

So hvar er vandin, fólkaræðið og talufrælsið eru komin í? Ja, hann er ikki til.

Tí er eingin orsök til at leggja árarinnar inn og fylla upp aftur meira undirhald í fjølmiðlarnar fyri at sleppa undan stevningum. Men, sjálvandi, fer Landsrætturin at siga tá eina ferð í oktober, at eingin ærumeiðing er, er støðan ein onnur, sum tey plaga at siga í politikki. Tá er markið flutt fyri ærumeiðing. Men ærumeiðing verður framvegis ikki kritiskur journalistikkur fyri tað.

Móðurmálsdagur og móðurmálskvöld vóru herfyri. Málið er framvegis livandi og broytist alla tíðina. Og vit skilja enn hvønn annan, sama um vit ikki benda longur og brúka donsk orð á føroyskum og bara stava hendinga orð rætt og siga seinni av fyra og næsti fyri okkurt, sum longu hevur verið.

Og gomul orð fáa nýggja merking. Til dæmis hugnaliga og hugfarsliga orðið túnatos.

Nú er túnatos eisini tos hjá roykjarum, sum noyðast út í tún at roykja og sleyga og ikki noyðast at arbeiða tær løturnar.

Dómadagin, tann eina dag, verður eingin roykipavsa og bara maðkatos.

10
skjótir

Valborg Heinesen

Yrki: Lækni á Hjartadeildini á Hvidovre Hospital
Bústaður: Taastrup, Danmark

Hvat ætlaði tú at blíva, tá tú bleivst vaksin?

– Sum barn vildi eg vera djóralækni ella kunstnari. Tá eg bleiv eitt sindur størri bleiv lívfrøðin, náttúran og mannakroppurin meira spennandi, og eg vildi kunna gera mun. Tí vildi eg blíva lækni og hjálpa øðrum.

Hvat burdi hitt kynið vitað um títt kyn?

– At vit eru fantastiskar. Punktum.

Hvat burdu børn vitað um tað at vera vaksin?

– At tað kann vera akkurat líka stuttligt og spennandi, sum at vera barn, bara uppá ein heilt annan máta. Og at tey ongantíð behøvast at steðga við at droyma og hava tað stuttligt.

Hvat var seinasti dreymurin, tú gjörði til veruleika?

– Tað man vera í hesi vikuni, tá eg fekk framlagt eitt hugskot, sum vit nú fara í gongd við at gera til eitt granskingar-projekt innan kardiologi.

Hvat hevði gjørt heimin til eitt betri stað?

– Um menniskjan lærði at liva saman við náttúruni í

staðin fyri at oyðileggja hana. Menniskjan er nokk tann mest sjálv-destruktiva veran í heiminum, og viðhvørt hugsi eg, hvussu vakur og reinur heimurin hevði verið, um tað ikki var fyri okkum menniskju.

Nær vart tú seinast veruliga ovfarin?

– Fyri 3 vikum síðani, tá eg fekk mitt lívs størsta yvirraskils!

Tað seinasta, tú hevur lært, er at:

– »Lívið skal livast í tí raðfylgju, tað kemur«. Hetta lærði eg av einum klókum manni herfyri og hesi orðini settu seg.

Tann støðuga ringa samvitskan snýr seg um, at tú:

... veit nærur alt um heilsu og sunnheit, men allíka væl sovi eg ALT ov lítið, arbeiði alt ov nógv, drekki alt ov nógv kaffi, eti alt ov nógv svans og venji slett ikki so nógv, sum eg kundi hugsað mær.

Enda setningin: Føroyingar burdu ...

... verið stoltir av, hvussu vælfungerandi samfelag vit hava, og hvussu nógv evnarík fólk eru samlað á einum stað heima á klettunum.

